

Psyykkisesti oireilevan lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukeminen - suojaavat tekijät ja riskit kasvuyhteisöissä

Piia Ruutu
Erkkaa verkossa sarjan luento 29.4.2020

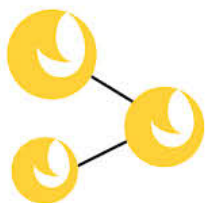
Esityksen diat ja niiden sisältämä materiaali (myös Resetti-materiaali) ovat Piia Ruudun tekemiä, jollei diassa toisin mainita.

Valteri on Opetushallituksen alaisuudessa toimiva valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus, joka tukee lähikouluperiaatteen toteutumista tarjoamalla monipuolisia palveluja yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tarpeisiin.

Toimimme valtakunnallisesti.

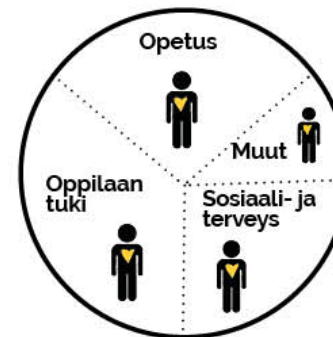
Tarjoamme palveluita varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lisäopetukseen.

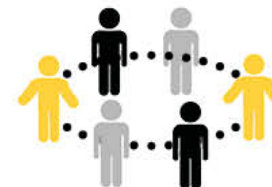
Palveluitamme käyttää 70% Suomen kunnista.

Palveluidemme piirissä on Suomessa noin 2500 oppilasta, joista 13% opiskelee Valteri-koulussa.

Valterissa työskentelee yli 550 ammattilaista.

Teemme koulutus- ja tutkimusyhteistyötä noin 40 eri kumppanin kanssa.

Me valterilaiset koemme vahvuudeksemme erityisesti: asiantuntemuksen, huumorintajun ja sinnikkyuden.

(Oppilas- ja henkilöstökysely 9/2018)

valteri.fi

Esityksen teemat

- Kasvuyhteisöistä
- Psyykkisesti oireilevan lapsen ja nuoren koulunkäynnin tukeminen
- Myönteisen käytöksen tukeminen
- Yhdessä toimiminen ja verkostoyhteistyö
- Jäsentäminen ja dialogisuus
- Kuntouttava arki

Esitys pohjaa kouluttajan väitöskirjaan ja kokemuksiin. Valmistelussa on huomioitu ennakkoon lähetettyjä kysymyksiä.

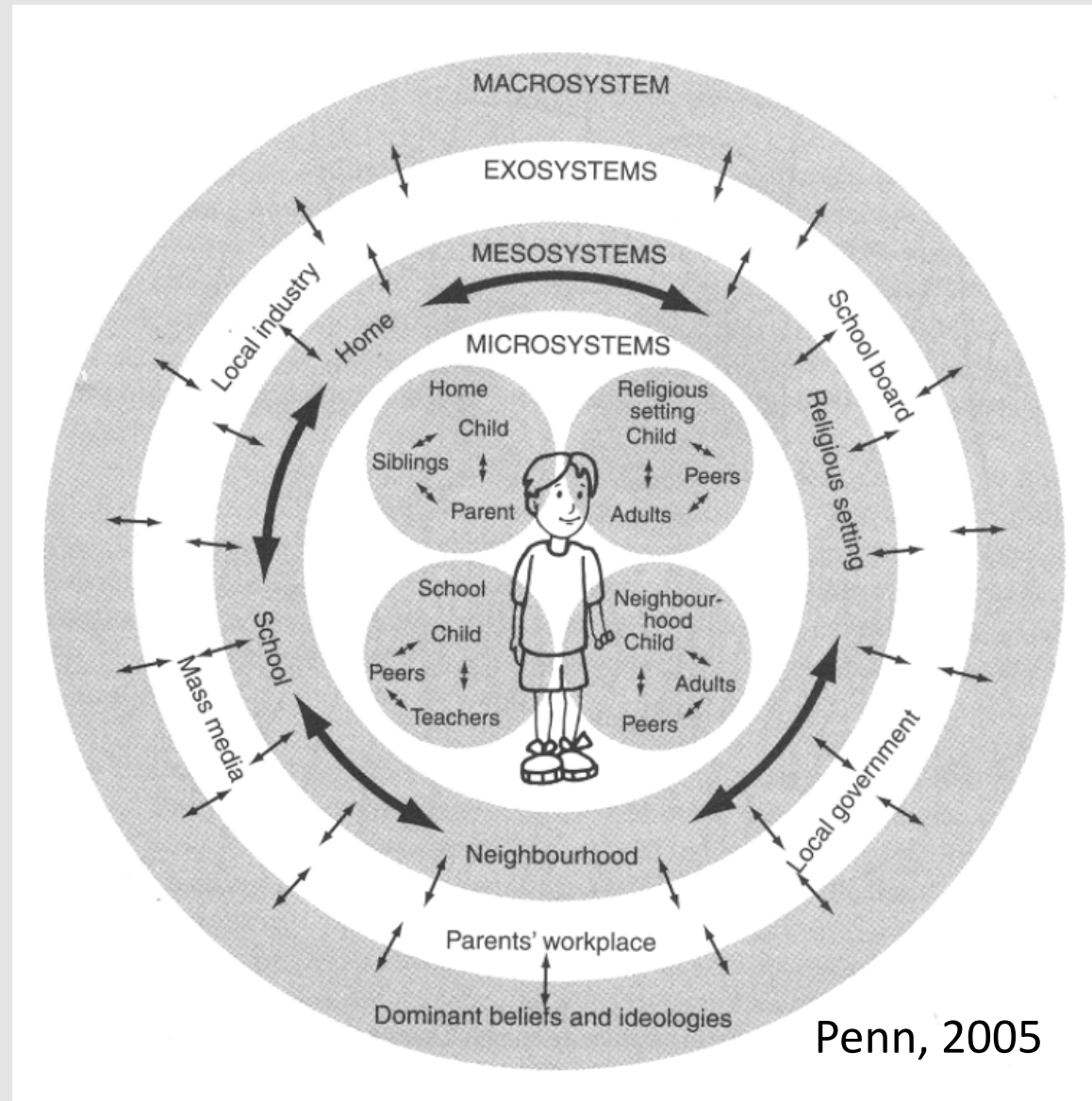

Yksilö ja ympäristö - systeminen näkökulma esityksen aiheisiin

- Urie Bronfenbrennerin (1979) bioekologinen systeemiteoria ja teoriasta myöhemmin kehitettyä PPCT-malli (Process–Person–Context–Time)
- Lev Vygotskyn (1935) sosiaalisen kehityksen teoriassa lapsen potentiaalin saavuttaminen on yhteydessä lapsen läheisten aikuisten kykyyn tukea tämän potentiaalin saavuttamista.
- Kurt Lewin (1935) käyttäytyminen muodostuu yksilön ja hänen ja ympäristönsä vuorovaikutuksessa

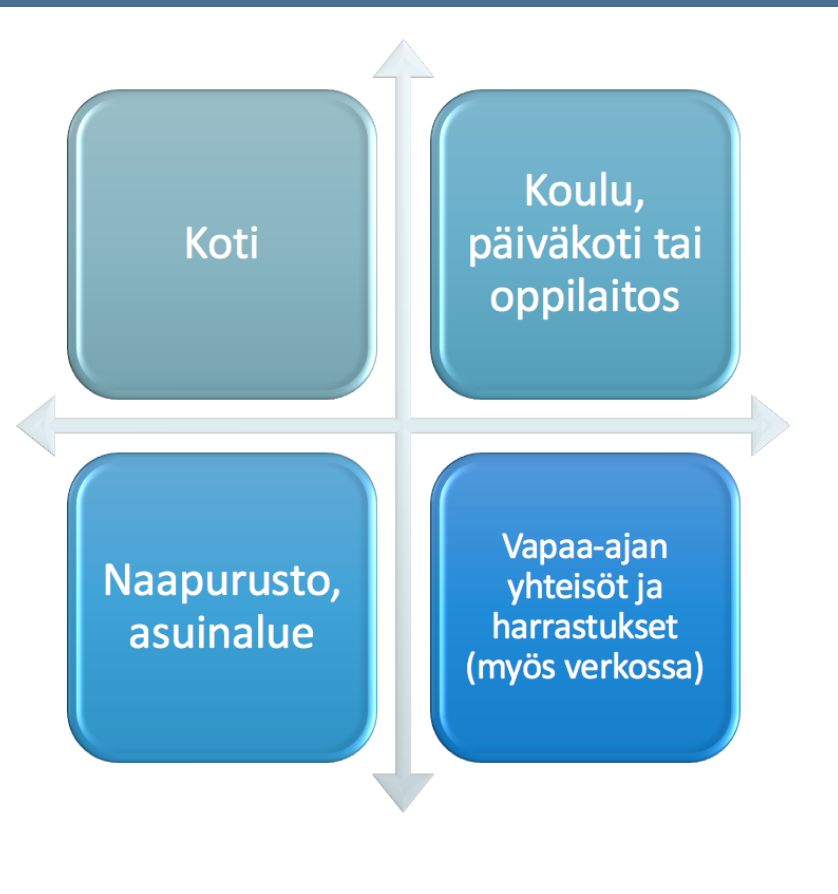
Piia Ruutu 28.4.2020

Urie Bronfenbrenner ekologinen systeemiteoria, 1979

Penn, 2005

Suojaavat tekijät ja riskitekijät lapsen kasvuyhteisöissä

- Hyvin toimivat kasvuyhteisöjen rakenteet ja niiden suhteet suojaavat lasta ja tukevat tervettä kehitystä
- Pärjääminen ja selviytyminen
- Yksilön ja ympäristön yhteensopivuus
- Ihmissuhteiden laadun merkitys > yksikin hyvä suhde välittävään aikuiseen tai hyvä ystävä toimii suojaavana tekijänä
- Perhe avainasemassa sekä hyvinvoinnin että eriarvoisuuden periytymisessä (ylisukupolvisuus)
- Lapsen/nuoren kokemus eri kasvuyhteisöistä ja niissä vietetty aika
- Eriarvoisuuden lisääntyminen, esimerkiksi kohortti 87 ja 97
- Sosiaalinen media vaikuttajina
- Jatkuvuus , rutiinit ja johdonmukaisuus
- Potentiaalinen näkeminen ja kasvuun tukeminen
- Kyky palautua vastoinkäymisistä ja sietää jännitteitä ja ristiriitaa
- Yksinäisyys, päihteet, väkivalta, kaltoinkohtelu, vakavat sairaudet, köyhyys

Väitöskirjan tutkimusasetelma

Psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidettujen lasten ja nuorten koulunkäynnin tukeminen perusopetuksessa ja sairaalaopetuksen koetut vaikutukset koulunkäyntiin

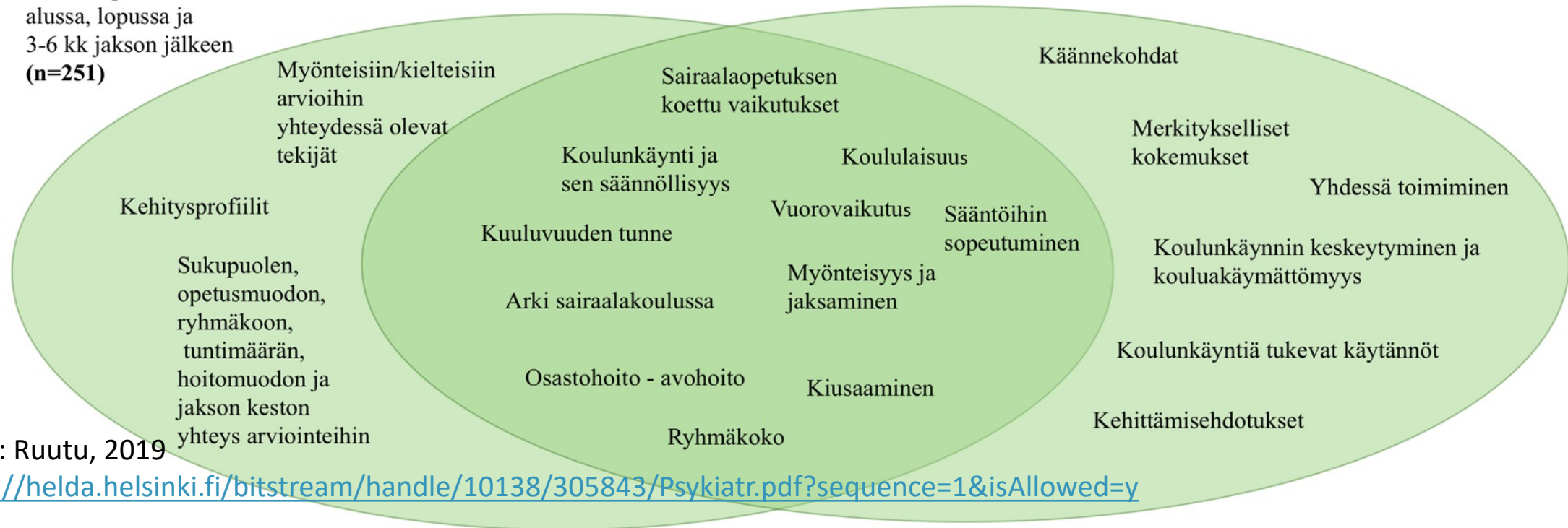
Sairaalaopetuksen kansallinen seurantatutkimus 2009-2014

Oppilaiden ja opettajien arviot koululaisuudesta sairaalaopetuksen alussa, lopussa ja 3-6 kk jakson jälkeen (n=251)

1. Millainen on psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidettujen lasten ja nuorten koulupolku?
2. Millaiset käytännöt perusopetuksessa tukevat psyykkisesti oireilevan lapsen ja nuoren koululaisuutta ja koulunkäyntiä?
3. Millainen on ollut sairaalaopetuksen koettu vaikutus lasten ja nuorten koulunkäyntiin ja koululaisuuteen?

Koulupolkukertomukset

Sairaalakoulussa opiskelleiden lasten ja nuorten (n=22) sekä heidän vanhempiansa (n=17) haastattelut.

Lähde: Ruutu, 2019

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305843/Psykiatr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Väitöskirjasta nousseita huolenaiheita

*Mut tota jonkin verran hän ilmas
väsymystä siitä, et joutu aina uudelle
ihmiselle selostamaan koko tarinansa että.
Lääkärille, vaihtuville omahoitajille,
sosiaalihoitajalle jossain vaiheessa, Kaikille
mahdollisille tahoille, niin se alko
puuduttaa.*

*Ja sinne on niinkun, silloin tuntu, että
monessa paikassa kävi itkemässä
(naurahtaa). Ei ollu helppoo saada apua.
Sanottiin, että lapsesi on jo niin paljon,
että lapsesi eteen on jo niin paljon tehty.
Mutta, vaikka oli yritetty, niin ei oltu nyt
sitten löydetty kuitenkaan ratkaisua
mihinkään.*

- Varhainen tukeminen ei toteutunut > tuen piiriin pääsi vasta kun tilanne oli kärjistynyt vaikeaksi
- Opiskeluhuollon rooliksi oli jäänyt usein tunnistaminen ja edelleen lähettäminen > mahdollisuus interventioihin?
- Oireileva lapsi ja hänen perheensä jäi usein yksin >perheen ympärille ei muodostunut kannattelevaa kasvuyhteisöihin verkostoa
- Oireilun laatu (sisäänpäin/ulospäin oireilu) vaikutti koulussa saatuun tukeen
- Koulusta vaikutti puuttuvan kohdennetut ja intensiiviset interventiot sekä niiden toteuttajat
- Koulussa tarjottu tuki oli usein lyhytaikaista ja väliaikainen ratkaisu
- Koulujen välillä oli vaihtelua tuen järjestämisessä tai lapsen edelleen lähettämisessä
- Kiusaamisen ja kouluväkivalta oli rajua ja pitkäkestoista
- Tuloksissa nousi sukupuoleen liittyviä eroja, esimerkiksi lyhennetyn koulupäivän käyttö

Lähde: Ruutu, 2019

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305843/Psykiatr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lapsen/nuoren psyykkinen oireilu lisäsi merkittävästi riskiä koulunkäynnin keskeytymiselle ja oireilun laadulla oli yhteys koulun interventioihin

Eristäytyvä	Vetäytyvä	Levoton	Hyökkäävä
○ Voimakasta sisäänpäin oireilua - ei lainkaan tai niukasti koulun interventioita ○ Taustalla esimerkiksi masentuneisuutta, itsetuhoisuutta ja/tai hallitsematonta aggressiivisuutta (ei näkynyt koulussa) ○ Ihmissuhteet rajoittuu perheeseen ja sukuun ○ Kotona ”oleilu”, pelaaminen ○ Kotiin eristäytyminen > vaikeus lähteä kotoa	○ Sisäänpäin oireilua - niukasti tai vähänlaisesti koulun interventioita ○ Taustalla esimerkiksi masentuneisuutta ahdistuneisuutta ja/tai pelokkuutta ○ Kavereita ja harrastuksia koulun ulkopuolella ○ Koulusta poisjääminen, mutta elämää kodin ulkopuolella > vaikeus mennä kouluun	○ Sekä sisäänpäin että ulospäin oireilua – runsaasti koulun interventioita ○ Taustalla esimerkiksi ahdistuneisuutta, mielialojen vaihtelua, levottomuutta ja itsetuhoisuutta ○ Kaverit tärkeitä, mutta usein samassa tilanteessa ○ Päihteiden kokeilu ○ Lastensuojelu tiiviisti mukana	○ Voimakasta ulospäin oireilua - runsaasti koulun interventioita ○ Interventiot osin hallitsemattomia ja suunnittelemattomia sekä sisälsivät rankaisuvia käytäntöjä ○ Taustalla toisiin kohdistuvaa vakavaa aggressiivisuutta ○ Uhmaaminen, tappelut aikuisten ja vertaisten kanssa ○ Koulusta ulos sulkeminen ○ Lastensuojelu tiiviisti mukana, myös muita viranomaisahoja

Lähde: Ruutu, 2019

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305843/Psykiatr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ulkopuolella

Kokemus

- ettei tule hyväksytyksi sellaisena kuin on

- ulkopuolisuudesta

- yksinäisyydestä

- omasta erilaisuudesta

- paineesta olla ”normaali”

aiheutti arvottomuuden tunnetta ja elämänhalun menettämisen, vahvasti kouluun liittyviä kielteisiä tunteita sekä oli yhteydessä koulunkäynnin keskeytymiseen.

Ihan nuo ekat luokat oli silleen, emmä tiedä. En mä muista sinne asti, ku ehkä jotain sellaisia et mä olin tosi paljon yksin. Tavallaan siihen tottu, olee yksin ja se alkoi tuntua silleen normaalilta olla yksin.

Mua ei kukaan voinut hyväksyy sellaisena kun mä oon siksi mä aloin raivoo kaikille. Sit kun mä olin siel koulussa, mä toivoin näin ettei mua olis olemassa.

*Lapseni saatto ihan tuijottaa seinää joskus ja vähän niinku aikuiset,
kun ne on väsyneenä töiden jälkeen...*

*Se oli semmoinen, ihan kirjaimellisesti kippura. Että kun se koulusta tuli kotia,
meni saman tien sänkyyn peiton alle ja oli siellä jonkun aikaa, eikä puhunut
oikeen mitään. Se oli silleen kippurassa, niin fyysisesti kun päässäkin.*

*Tunneilla kavereiden kanssa puhuttiin ja riehuttiin. Ei tehty mitään tehtäviä.
Siit meni toisten tuntii, kun meitä piti ojentaa. Ja silleen kaikkee kapinoimist
kaikkee vastaan.*

Kuormitukseen liittyviä näkökulmia

- Oireilun ja haastavien kasvatustilanteiden taustalla lapsen (myös aikuisen) kokema kuormittuneisuus
- Pitkäkestoisen kuormituksen vaikutukset lapsen hyvinvointiin ja oppimiseen > yhteys esimerkiksi oppimisvaikeuksiin, koulunkäynnin haasteisiin ja haasteisiin vertaisten kanssa
- Pahimmillaan krooninen kuormitus voi aiheuttaa pysyviä vaurioita kehittyviin aivoihin
- Kuormituksen syntyminen lapsen ja hänen ympäristönsä suhteessa
 - > kun lapsen edellytykset toimia ei kohtaa odotuksia
 - > ilmapiiri, vaikeat ihmissuhteet, konfliktit
- Ei-toivotun käytöksen yhteys kuormitukseen ja negatiivinen kierre
- Kasvuyhteisöjen toimiva vuorovaikutus tärkeässä roolissa kuormituksen säätelyssä , esimerkkinä vanhempien, sairaalakoulun ja erikoissairaanhoidon yhteistyö > miten kuormitus näyttäytyy eri kasvuyhteisöissä ja mitä havaintojen pohjalta voisi ymmärtää lapsen tilanteesta
- Keinoja vähentää lapsen kuormitusta on esimerkiksi päivän rytmitys ja tauotus, leikillisyyden ja toiminnallisuuden lisääminen, mahdollisuus lepoon ja ulkoiluun sekä mahdollisuus kehittää omia rutiineja
- Väitöskirjassa lyhennetty koulupäivä oli yleinen tapa vähentää kuormitusta > **vaatisi jatkossa tarkempaa tarkastelua**

Lukusuositus: Erityisvoimia blogi

Yks pikkunen se sano kerran yhes olikohan se joulujuhla kun jos sul liikkuu suu tai joku ni aina saat nyrkistä. Joo aina kun mul liikku joku kasvot jotenkin ni se lyö nyrkillä ja se löi koko ajan aina kun pikkusenkin silmät räpsähti ni nyrkillä. Opettaja oli toisella puolella eikä muka nähny.

Siel oli näitä, et pyydettiin molemmat oppilaat jotka oli olleet tilanteessa, mahdollisii sivustanäkijöitä, kavereita joita sattui olee tilanteessa, niit pyydettiin keskusteluun. Siellä puhuttiin asiat läpi ja pyydettiin anteeksi, mut viikko myöhemmin kiusaaminen jatkui. Et siel ei ollut mitään, millä se olisi saatu loppuun.

Konfliktit, kiusaaminen ja kouluväkivalta

- Ilmiön tunnistaminen ja jäsentäminen: konfliktin, kiusaamisen ja kouluväkivallan erot
- * Kiusaamiselle on tyypillistä pitkäkestoisuus ja valtasuhteen epätasapaino
- Kiusaamisen ja väkivallan vaikutukset yksilölle erittäin vakavat > väitöskirjassa johtanut vakavaan itsetuhoisuuteen
- Vaikka kiusaamisen arvioidaan vähentyneen, niin ilmiö lienee paljon syvempi ja vakavampi kuin on ymmärretty, esimerkiksi pitkäkestoisuus ja uhrin suojeleminen lähettämällä koulusta kotiin aiemmin
- Väitöskirjan kuvauksissa koulun henkilöstö pyrki puuttumaan, mutta kiusaaminen jatkui puuttumisesta huolimatta > milloin on perusteltua hakea koulun ulkopuolista apua
- Selvittelytilanteisiin liittyviä haasteita > varmistaa eri osapuolien valmius ja turvallisuuden tunne
- Erilaiset interventiot ja systeeminen näkökulma
- Lähestymistapoja: KiVa-koulu, Aseman lasten K-0, vertaissovittelun mallit > lähestymistavan valinta tilanteen ja sen vakavuuden mukaan

Se on vähän että äärimmäisessä, jos ei mikään muu auta. Ite mä aina kotona, jos vaan pystyn, niin silleen avokämmenin, niin kuin yritin näin (näyttää ilmassa kuinka käsillä torjuu ja ohjaa pehmeästi pois päin itsestään lapsen kuvitteellisia lyöntejä). Ettei ota kiinni, että vaan puhua ja avonaisin käsin pitää "ulokkeet" kohdillaan. Joo. Monesti se ei ainakaan rauhota, se kiinnipito. Mutta jos se on ihan silleen että vaikka käsi ranteen ympärillä pidetään kiinni tai tietenkin jos on tulossa nyrkkiä naamaan niin eihän siinä muu auta, mutta ite suosin kyllä tätä (näyttää kuinka pitää kämmenet avoinna)

Piia: Mitä sä ajattelit siitä, kun aikuiset ottaa kiinni?

V: Noo-oo, se tuli ihan tutuks. Emmä enää oikeen sanonu siihen mitään siin vaiheessa. Ei se kauheesti mun maailmaa mullistanut.

Piia: Et ei vaikuttanut?

V: Se oli tullu jo sellaseks normaaliks. Ei vaikuttanu enää muhun mitenkään.

Piia: Vaikuttiko se alkuun?

V: Ei, koska se on tapahtunu niinku päiväkodist asti. Emmä muista vaikuttiko se enää. Ei se vaikuta yhtään. Se oli vaan sellast normaalii. Nii.

Fyysinen rajoittaminen ja pakon käyttö

- Ennaltaehkäisevät keinot ovat aina ensisijaisia > pakon käytön hyväksyminen vain viimeisenä vaihtoehtona lapsen suojaamiseksi
- Rajoittamiseen ja pakon käyttöön liittyviä periaatteita mukaillen Mapa® toimintamallia ovat viimeinen vaihtoehto, vähiten rajoittava, kohtuullinen ja oikeasuhtainen, mahdollisimman vähän aikaa, tiimi-interventio, jälkipurku ja dokumentointi
- Jos lasta rajoitetaan fyysisesti, tulisi aina tehdä myönteisen käytöksen tukemisen suunnitelma (PBS/PBIS)
- Aikuisen rauhallisuus ja ammatillisuus tilanteessa, jälkipurun ja selvittelyn merkitys
- Hoitokäytänteisiin liittyvä rajoittaminen ja pakon käyttö
- Väitöskirjan osanottajien kokemuksissa vaihtelua, ilmiön ”normaalistuminen” oli erityisen huolettava havainto

Lisää luentomateriaalia Lapin AVI:n sivuilla, linkki lopussa

No kun ne ei tullut silleen et heti komensi, vaan ne kysyi tarviitko apua tai silleen. Eikä heti komentanut.

Just sitä, että annetaan niiden rajojen sisällä vähän liikkumavaraa. Et se ei oo semmonen, et ne rajat on semmonen köysi joka kiristää mut paikalleen, vaan mä pystyn siinä liikkumaan mut toisaalta niiden rajojen sisällä.

*Mulla on aina ollut auktoriteettiongelmia. Mä en oo koskaan tykännyt siitä, jos joku on yrittänyt tehdä ihan totaalisesti selväksi, että me ollaan eriarvoisia. (poistettu kohta)
Mulle tuli ikään kuin luontainen halu taistella vastaan.*

Lähde: Ruutu, 2019

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305843/Psykiatr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Myönteisen käytöksen tukeminen ja sensitiivisyys rajoja asettaessa

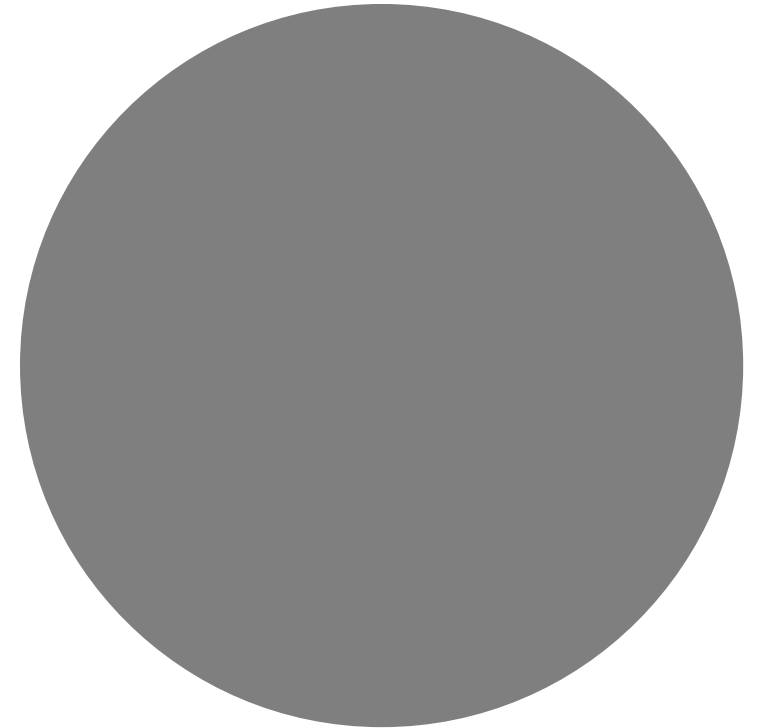
- Aikuisen kyky asettaa rajoja ja joustaa sopivassa suhteessa
- Aikuisen tapa olla auktoriteetti ja käyttää valtaa > kyky olla vuorovaikutuksessa lapsen/nuoren kanssa > ehdottomuuden välttäminen
- Mahdollisten seurausten lisäksi tulisi kertoa vaihtoehdot ja mallintaa toimintaa
- Puhutko toivottua vai ei-toivottua lopputulemaa? > Harjoittele puhetta
- Lapsen/nuoren kokemus hänen puolellaan olevasta aikuisesta
- Hyvä yhteistyösuhde lapsen ja aikuisen välillä
- Myönteinen vuorovaikutus ja **myötätunnon voima**
- Rankaisevat käytännöt yleensä heikentää kasvattajan ja kasvatettavan välistä suhdetta ja jopa lisäävät ei-toivottua käytöstä
- Miten kasvattajan oma asenne ja mielikuva vaikuttaa

Lukusuositus Ross W Greenen kirjallisuus yhteistoiminnallisesta ongelmanratkaisusta

Herättää huolta, jos suunnitelmia ja interventioita mietitään vain siihen, miten reagoidaan haastavissa tilanteissa, mutta ei tehdä suunnitelmaa miten toivottavaan käytökseen päästään.

> Selviytymisestä ja reagoinnista ennakkoinnin tilaan.

Myönteisen käytöksen tukeminen

Myönteisen/toivottavan käytöksen tukeminen

- Positive Behaviour Support (**PBS**), Positive Behaviour Interventions and Support (**PBIS**) ja School Wide Positive Behaviour Support (**SWPBS**)
- Taustalla tilanteen jäsentäminen: esimerkiksi Functional Behavioral Assessment
- Olettamukset: lapsen käyttäytyminen on **tarkoituksenmukaista, ennakoitavaa ja muutettavissa**
- **Yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa:** kuvaa ei toivottu käytös (ei toivotut ja toivotut lopputulemat), toteuta analyysi käyttäytymisestä (kuvaus ja ”hypoteesit”), laadi myönteisen käytöksen suunnitelma, toteuta myönteisen käytöksen suunnitelma ja seuranta
- Menetelminä: havainnointi, haastattelut, verkostoyhteistyö
- Kritiikkiä: ihmiset monimutkaisia ja eivät mene ”lokeroihin” sekä ajan, resurssien ja systemaattisuuden puute
- Kritiikkiä: osa malleista jäykkiä ja ”ongelmaan suuntautuneita”, esim., pisteytys tai tarkka dokumentointi voi vahvistaa kielteistä
- Kritiikkiä: palkkioiden ja seuraamuksien haasteet

Lisää luentomateriaalia Lapin AVI:n sivuilla, linkki lopussa

Psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten koulunkäyntiä ja hyvinvointia tukee

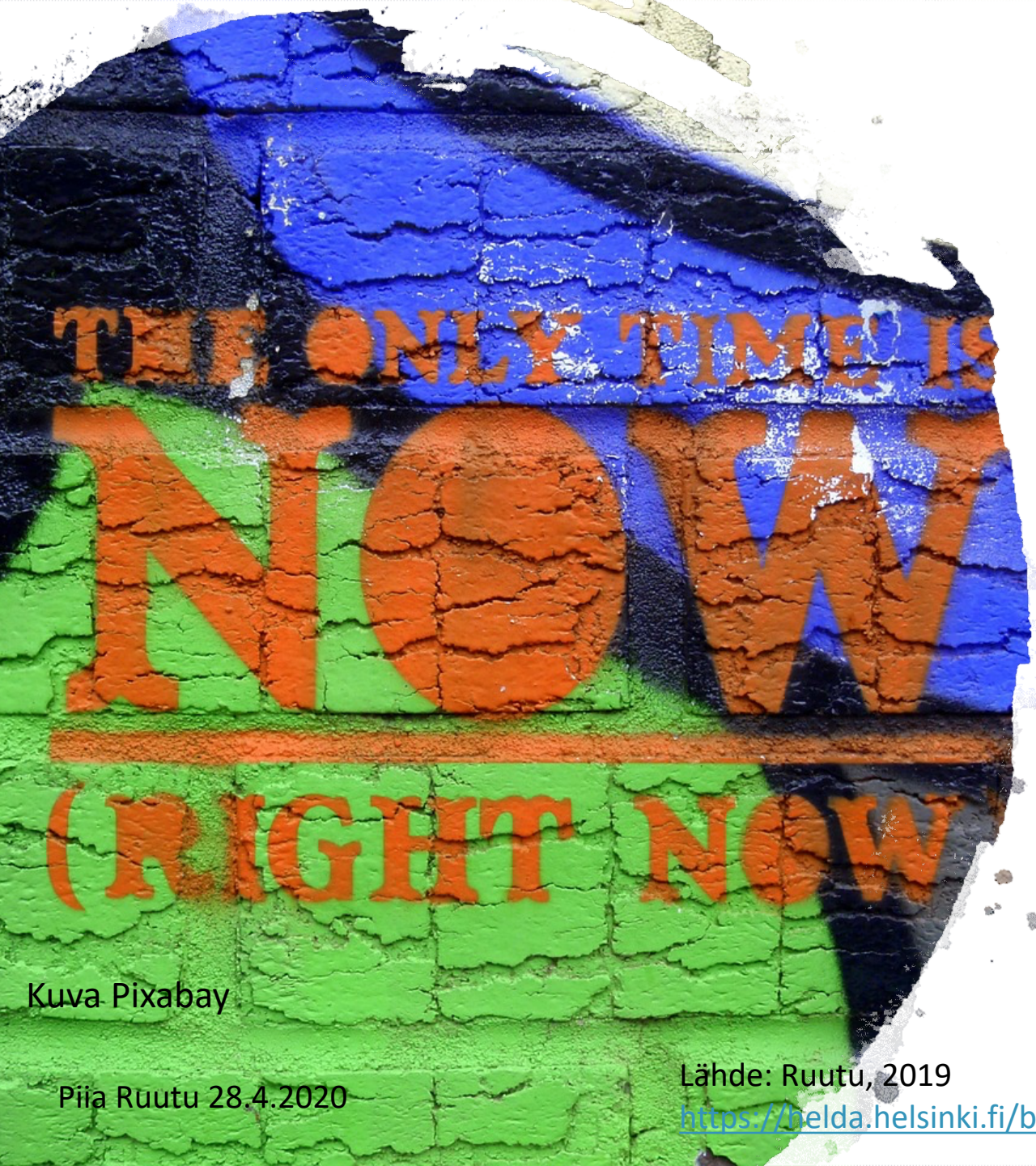
- jatkuvuus arjessa > koulunkäynnin merkitys korostuu
- koulun kannatteleva ja hyväksyvä ilmapiiri
- kasvatettavien ja kasvattajien myönteiset yhteistyösuhteet, lapsen luottoaikuiset
- lapsen omatahtisessa kehityksessä tukeminen ja yksilöllinen huomioiminen, räätälöidyt ja joustavat ratkaisut koulunkäynnissä > **lapsen osallisuus ratkaisuisissa**
- vahvuuksista ja voimavaroista lähteminen ja erityisten mielenkiinnon kohteiden hyödyntäminen, **potentiaalin näkeminen**
- lapsen kokeman kuormituksen säätely
- toiminnallisuus, taideaineet, leikkiminen ja pelillisuus, arjen taidot
- päivän rytmittäminen, rutiinien kehittäminen sekä mahdollisuus lepoon, leikkiin ja ulkoiluun
- luokan ilmapiiri, ryhmäilmiöihin vaikuttaminen, yhdenkin koulukaverin löytäminen
- Koulun aikuisten ”jutustelu” muustakin kun opiskeltavasta asiasta

Kuva Pixabay

Lähde: Ruutu, 2019

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305843/Psykiatr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten hyvinvointia ja koulunkäyntiä tukee

- tuki lapselle ja perheelle riittävän varhain
- lapsen läheisten aikuisten keskinäinen arvostus ja yhdessä toimimisen laatu
- riittävän pienet verkostot
- palvelut muodostavat perheen kannalta järkevän kokonaisuuden
- yksi vastuuhenkilö
- kodin ja koulun/päiväkodin yhteistyön tiivistäminen
- työntekijän *"vähän enemmän"*-asenne
- toiveikkuuden ylläpitäminen

Kuva Pixabay

Piia Ruutu 28.4.2020

Lähde: Ruutu, 2019

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305843/Psykiatr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Esimerkkejä yhteistoimintaa estäneistä tekijöistä

- Arvostuksen ja luottamuksen puute
- Vähättely, torjunta, arvostelu ja syyllistäminen
- Vanhempien mukaan ottaminen vasta edelleen lähettämisen vaiheessa
- Riittämätön yhteinen jäsenitys tilanteesta
- Riitaisuus yhteistyössä
- Kilpailevat menetelmät, ideologiat ja ristiriitaiset ohjeet
- Ammattilaisten omat "agendat", "*Ken härillä ajaa*"...
- Loputon määrä kokouksia, jotka muodostuvat sarjasta monologeja
- Neuvojen jakelu, viisastelu, "patenttiratkaisut"
- Palvelut toisistaan irrallisia, liiallinen byrokratia

Esimerkkejä yhteistoimintaa vahvistaneista tekijöistä

- Luottamus ja arvostus
- Tasa-arvoisuus, rinnakkaisten ja vaihtoehtoisten tulkintojen kunnioitus
- Samalla puolella oleminen, *me-henkisyys*
- Jatkuvuus yhteistyössä, vastuullisuus ja sitoutuminen
- Tilanteen jäsentäminen > toisen näkökulman ymmärtäminen ja arvostaminen
- Dialogisuuden lisääminen verkostoyhteistyössä
- Lapsen/nuoren ja vanhempien osallisuus päätöksenteossa
- Säännöllinen yhteydenpito ja tapaamiset
- Verkostoyhteistyön hyvät käytännöt, esimerkiksi virittäytyminen alussa
- Tukeminen oivaltamiseen, oppimiseen ja ongelmanratkaisuun

Dialogi

- Tulee Kreikan kielestä, dia=läpi ja logos=merkitys
- Kuunteleva keskustelu
- Ymmärryksen lisääntyminen
- Kuulluksi tuleminen
- Varhainen avoin yhteistoiminta ja dialogiset menetelmät:
https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta

Piia Ruutu 28.4.2020

ERÄTAUKO

Jotta Suomesta tulisi maailman parhaiten keskusteleva kansa

”Dialogi on rakentava ja tasavertainen tapa keskustella, jossa tähdätään toisten ymmärtämiseen, mutta ei yksimielisyyteen. Parhaimmillaan dialogissa syntyy ennalta-arvaamattomia oivalluksia ja uutta ajattelua.”

<https://www.eratauko.fi>

Jäsentämisen merkitys

- Yhteisen jäsennyksen merkitys on ratkaisevan tärkeä!
- Riittämätön ymmärrys ratkaisujen taustalla johtaa usein uusiin ratkaistaviin haasteisiin.
- Erimielisyys johtaa eri päämääriin ja keinoihin > vaikutukset olemattomia tai jopa haitallisia.
- Resetti-toiminnassa käytetään ”liikennevaloja” havainnollistamaan lapselle ja hänen läheisilleen tilannetta
 - > Vihreä alue: asiat/taidot jotka sujuvat (painotus tässä)
 - > Keltainen alue: asiat/taidot jotka vaativat pinnistelyä > kuormittavat lasta
 - > Punainen alue: asiat/taidot joista lapsi ei selviydy ilman aikuisen tukea
- Lapsi tai nuori, vanhemmat/muut läheiset ja koulun/päiväkodin aikuiset jäsentävät omasta näkökulmastaan > toisen näkökulman havaitseminen
- Kuormittuneet lapset ja aikuiset löytävät nopeasti ”punaisia alueita”, mutta ”vihreiden alueiden” tunnistaminen voi olla haastavaa > jäsennyksen ohjaaminen voimavaroihin ja vahvuuksiin.
- Usein huomiot ja havainnot liittyy yksilön ominaisuuksiin > ympäristö- ja tilannetekijöiden vaikutusten merkitys
- Jäsennyksen pohjalta tavoitteet ja tukitoimet > vaikutusten ennakointi

Lasten, nuorten ja vanhempien kehittämis ehdotuksia

- Pienille lapsille kokonaiskoulupäivän ideaa mukaileva päivä, jossa koulupäivään integroituu harrastaminen ja kuntoutus
- Aikaa kohtaamiselle, kiireettömyyttä
- Taito- ja taideaineet, arjen taidot, teknologia, toiminnallisuus, mahdollisuus käsillä tekemiseen
- Kodin ja koulun tiiviimpi yhteistyö, wilmasta luopuminen
- Asenteisiin vaikuttaminen, kriittisyys ”normaalin” määrittelyä kohtaan
- Vertaisuuteen perustuva toiminta ja tukeminen
- Tulevaisuudessa on tärkeää kehittää yhdessä perheiden kanssa palveluita, jotka integroituvat lapsen arkeen, kotiin, kouluun ja vapaa-ajan kasvuyhteisöihin.

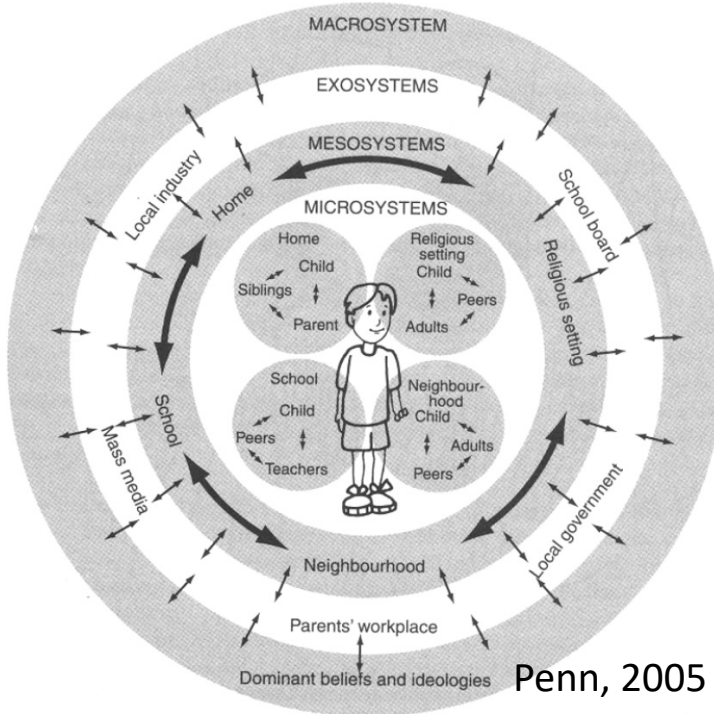
Onks se nyt sit oikeesti joku tällanen levottomuus, niin onks se nyt oikeesti sairaus vai onks se niinku enemmän sitä, ettei vaan sopeudu siihen tähentkiseen niinku täällä vallitsevaan maailmaan.

No muuttaisin, että pienille lapsille pieniä kouluja lähellä kotoa. Ja pitäis olla isot leikkikentät ja sitten pitäis olla koulun jälkeen iltapäivähoito, että ei silleen, että lapset on pari tuntii koulussa pehmeä lasku ja lopun päivää yksin kotona pelaamassa tietokonepelejä. Vaan se koulupäivä vois olla hyvin pitempi, mutta, että se ei, että siihen sisältyis sitä niinku leikkiä ja vapaata yhdessäoloa aikuisen valvonnan alla, välipaloja ja tota ehkä niinku vapaamuotosia harrastuksiakin.

No mä oon miettiny tota kyl aika paljon, mut jos mä oisin saanu jostain jotain vertaistukee ja kuullu muiden tarinoita siitä, ni mä uskon, et se ois herättäny mut sillee, et ois ollu joku ihminen, joka ois kertonu sellasist kokemuksist mitä sillä on ja, et mitä se on hyötyny siitä...

Kuva © Piia Ruutu

Penn, 2005

Lapsen ja nuoren kuntouttava arki

- Mitä tarkoitetaan ”kuntouttavalla arjella”
- Tuki sinne missä tuen tarve ilmenee, esimerkiksi ryhmässä tarvittavien taitojen harjoittelu ryhmässä
- Opiskeluhuollon riittävyys > mahdollisuus lyhyempiin ja pidempiin interventioihin
- Nuorisotyöntekijät, ”perhekoutsit”, kouluvalmentajat, Icehearts-kasvattajat, perhetyöntekijät, me-koulukehittäjät ja sosiaaliohjaaja-opettaja-työparit arjen kasvuyhteisöissä
- Puhe-toiminta- ja fysioterapeuttien rooli kouluissa ja päiväkodeissa > yksittäisen lapsen lisäksi koko ryhmä hyötyisi
- Vertaisuuteen perustuva tuki lapsilla, nuorilla ja vanhemmilla
- Vaativan tuen tarpeessa olevien lasten ”kuntouttava arki” vaatii uudenlaista asennetta ja toimintaa
- Kansalaisjärjestöjen rooli tulevaisuudessa

*“Vähän
enemmän”-
asenne*

Kuva Pixabay

Tota just, että auttaa ja kuuntelee ja sit, jos on joku ongelma ni tukee ja tekee semmosii pienii asioit tai eleitä mitkä näyttää, et se välittää eikä pelkästään vaan just tee työtään.

Ihan paras mitä mun kohal käytettiin, oli se, sellanen tosi iso kuppi mehuu, se oli sairaan hyvä, kun oli rauhottunut, nii sit sai mehuu. Sekin teki vähän tai aika paljonkin iloisemmaksi.

”Koulu jossa kukaan lapsi tai aikuinen ei ole ihan sama”

*Se on et tääl sua ei oteta et olet
vaan yksi oppilas muiden joukossa
vaan sä oot just se tietty oppilas.*

*Siitä mä haluisin sanoo kiitos, että
pysyin elämänrytmissä just sen
koulun avulla.*

RESETTI perheluokat

R - rentoutus

E - empatia

S - sopimus

E - ennakointi

T- taitojen harjoittelu

T – tuettu taito

I – itsenäinen taito

- Resetti on kokeilutoimintaa, jossa kehitetään lapsen kasvua ja hyvinvointia tukeva koulun/päiväkodin tasolla toteutettava perheluokan malli. **Tavoitteena on tiivistää kodin ja päiväkodin/koulun yhteistoimintaa.**
- Toiminnan avulla pyritään lisäämään yhteistä ymmärrystä lapsen tilanteesta, löytämään kaikkia osapuolia tyydyttäviä ratkaisumalleja, vahvistamaan vanhempien ja henkilöstön valmiuksia kohdata lapsen tuen tarve sekä vahvistamaan yhteistoimintaa paikallisissa verkostoissa. **Yhteinen jäsenyys tilanteesta on keskeistä toiminnassa.**
- Toiminnalla **tuetaan lapsia ja nuoria haastavissa kehitysvaiheissa** tilanteen jäsentämisen, konkreettisten suunnitelmien, taitojen opettelun ja lapsen läheisten aikuisten tiivistetyn yhteistoiminnan avulla.
- Toimintaa voi toteuttaa esimerkiksi **yleisessä, tehostetussa ja erityisessä tuessa**, yksilötyöskentelynä ja ryhmän interventiona.
- Resetti on **yhdistävä malli**, jossa hyödynnetään useita lähestymistapoja ja menetelmiä. Toimintamallia **voi soveltaa** ja ryhmien oma laatu saa näkyä.
- Toiminnan ovat nimenneet Resetiksi (reset) Saunalahden koulun oppilaat ja kehittäjä. Perheluokkia on **kehitetty yhdessä osallistuvien perheiden kanssa.**

Kiitos ajastasi!

@PiiaRuutu

piia.ruutu@valteri.fi

piia.ruutu@helsinki.fi

Väitöskirjasta lyhyesti e-Erikassa 1/2020

<https://www.helsinki.fi/fi/verkostot/koulutuksen-arviointikeskus/arviointi-ja-tutkimus/e-erika>

Väitöskirjan lektio Yhteiskunta-politiikka-lehdessä

<http://www.julkari.fi/handle/10024/139226>

Haastavaksi koettu käytös, rajoittaminen ja myönteisen käytöksen tukeminen diasarja AVI:n sivuilla

<https://www.avi.fi/documents/10191/16323342/Diaesitys+Piia+Ruutu.pdf/f0a3bf6d-b632-45b1-aeae-026e1ffe9fb5>

Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

www.valteri.fi

@Valteri_fi

FB: Oppimis- ja
ohjauskeskus Valteri

